

ARENGUKAVA AASTATEKS 2024–2028

SA Kultuurilehe arengukava aastateks 2024–2028 sõnastab SA Kultuurilehe olemasolu mõtte, tulevikupildi ja eesmärgid ning kirjeldab praeguse olukorra tugevaid ja nõrku külgi.

OLUKORRA KIRJELDUS

SA Kultuurileht sündis praegusel kujul 2004. aastal, kui seni Sirpi välja andnud sihtasutusele anti üle likvideeritud kirjastuse AS Perioodika funktsioonid ja väljaanded. SA Kultuurilehe väljaannetest vanim on Looming, mis ilmub 1923. aastast, ning noorim on 2008. aastast ilmuv Müürileht.

SA Kultuurileht annab välja kahte nädalalehte – Õpetajate Leht ja kultuurilehte Sirp, iga kahe nädala tagant ilmuvat võrokeelset Uma Lehte, kord kuus ilmuvat Müürilehte ning 11 ajakirja – Akadeemia, Looming, Loomingu Raamatukogu, Vikerkaar, Teater.Muusika.Kino, Keel ja Kirjandus, Täheke, Hea Laps, Värske Rõhk, Muusika ja Kunst.ee.

SA Kultuurilehes töötab 98 inimest ja neist on sihtasutuse administratiivse juhtimisega (raamatupidamine, levi, turundus, transport) hõivatud 7 inimest.

SA Kultuurilehe tegevusel on kaks selgelt eristuvat, omaette ülesannetega poolt: haldusüksus ja kultuuriväljaanded. Haldusüksus on mõeldud kultuuriajakirjade teenindamiseks: halduseks, raamatupidamiseks, tootmis-, turundus- ja levitegevuse tsentraliseeritud ja efektiivseks korraldamiseks. Ajakirjade eesmärk on tegeleda otsesemalt kultuurialaste ülesannetega. Seega on arengukavas kõikjal, kus võimalik, eristatud ajakirjade ja haldusüksuse tegevust, rolli, ülesandeid jne.

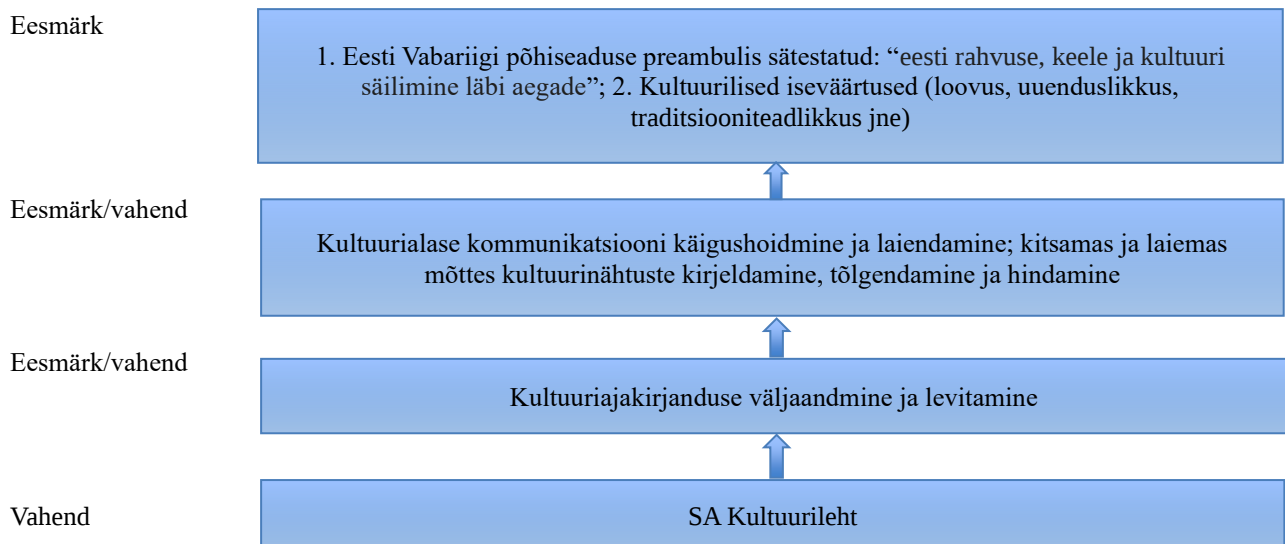
Arengukava koostamisel on lähtutud SA Kultuurileht põhikirjast, Kultuuriministeeriumi strateegilisest arengukavast 2021–2030, Eesti riigi kultuuripoliitika põhialustest ning väljaannete toimetuste seisukohtadest.

OLEMASOLU MÕTE

SA Kultuurileht on eesti kultuuriajakirju haldav, kirjastav ja levitav sihtasutus, mille tegevus tugendab eesti kultuuri järjepidevust ja elujõudu, soodustades kultuurilist loovust, eneserefleksiooni, mõttevahetust, süvenemist, vahendamist ning arvamuste, stiilide ja loomelaadide paljust. SA Kultuurileht väljaanded on oluliseks väljundiks erinevate valdkondade loovisikutele oma tekstide (arvustused, ülevaated jms) avaldamiseks ja selle eest tasu saamiseks.

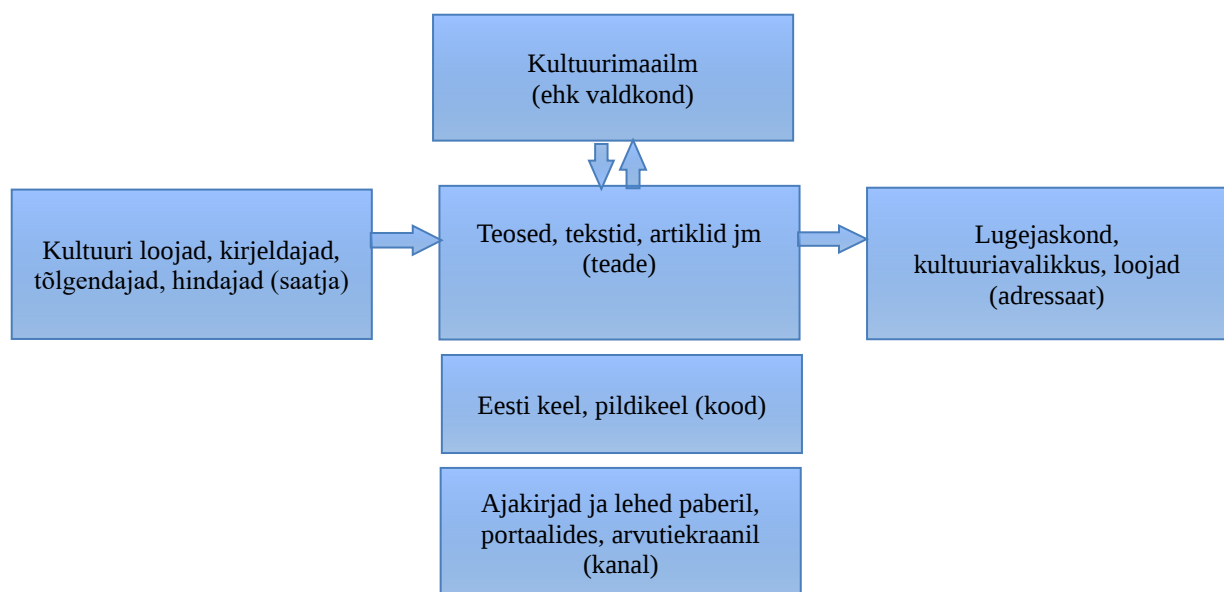
VAHENDID JA EESMÄRGID

SA Kultuurileht on ellu kutsunud selleks, et tagada ja võimaldada kultuurile oluliste perioodiliste väljaannete järjekindel ilmumine. Ajakirjade kirjastamine on sihtasutuse eesmärk, sihtasutus on vahend nende ilmutamiseks. Kultuuriajakirju võib omakorda vaadelda vahenditena, mis teenivad kaugemaid kultuurilisi eesmärke. Vahendite ja eesmärkide vahekorda kirjeldab skemaatiliselt hierarhiline joonis, mis näitab, kuidas ühe tasandi eesmärk on teise tasandi seisukohalt vahend.

SA KULTUURILEHE ROLL KULTUURIKOMMUNIKATSIOONIS

Kultuuriajakirjanduse rolli ühiskonnas saab kirjeldada sellise skeemiga:

Sellesse skeemi tuleks osalistena lisada veel toimetajad, disainerid, tootjad (trükikojad), levitajad ning ajakirjade eesmärk.

Kultuuriajakirjanduse eesmärk on olla kultuurilise dialoogi ja mõistmise katalüsaatoriks Eesti ühiskonnas, toimida kultuuri vereringena, mille kaudu loojad saavad oma tegevusele väljundi ja tagasisidet ning publik saab kujundada oma hoiakuid kultuurinähtuste suhtes.

SA Kultuurilehe eesmärk on võimaldada ja tagada ajakirjade eesmärkide täitmine, võttes enda kanda tootmise ja levikuga seotud tegevused: trükkimine, internetikeskkonna arendamine; tellimiste ja jaemüügi korraldamine, uute väljundite leidmine, reklaam.

TULEVIKUPILT

Oma tulevikunägemuse kohaselt jääb SA Kultuurileht efektiivselt ja paindlikult tegutsevaks organisatsiooniks, mis avalikkuses esile tükkimata loob kultuuriajakirjandusele optimaalsed tootmis- ja levitingimused, reageerides paindlikult uutele tehnoloogilistele väljakutsetele, muutustele kultuuris ja lugejahoiaakutes, kuid säilitades järjepidevust ja kõrgeid kutsestandardeid. SA Kultuurilehe väljaannete avalik maine on kõrge, nad leiavad uusi lugejarühmi, autoreid ja levikanaleid; rahvusvahelisi ja kodumaiseid koostööpartnereid.

SA KULTUURILEHE TÖÖ KOLM PÕHIEESMÄRKI: KVALITEET, LOETAVUS, EFEKTIIVSUS

KVALITEET tähendab ajakirjade sisu kõrget taset: kirjutiste stiili, väljendusviisi selgust, teemade olulisust, asjakohasust, ülevaatlikkust ja representatiivsust, intellektuaalset süvenemist, vaatepunktide uudsust ja mitmekesisust jne.

LOETAVUS tähendab ajakirjade jõudmist laiade lugejahulkadeni, niihästi ostjateni (tellijad, üksikmüügist ostjad, e-väljaannete tellijad) kui ka tasuta kasutajateni (raamatukogudest laenutajad, kodulehekülgede külastajad, DIGAR-ist allalaadijad).

EFEKTIIVSUS on majanduslik eesmärk – saavutada kaks esimest eesmärki, kvaliteet ja loetavus, võimalikult väheste kuludega.

Kolm põhieesmärki on tasakaalus siis, kui kvaliteet võidab juurde lugejaid ja suurendab kultuuriväljaannete müügi- ja reklaamitulu; väljaannete loetavus tõmbab ligi uusi häid autoreid ja tõstab ajakirjade kvaliteeti ning efektiivsus võimaldab suurendada ajakirjade mahtu ja autoritasusid. Kolme eesmärgi tasakaalustamine on raske, sest nende vahel on järgmised pinged:

- Kvaliteet võib minna vastuollu loetavusega: intellektuaalne nõudlikkus ei tarvitse olla meelelahutusele orienteeritud lugejaskonna silmis atraktiivne. Kvaliteet võib minna vastuollu efektiivsusega, näiteks kui selle saavutamiseks tuleb teha suuri kulutusi autoritasude või disaini näol, ilma et see oluliselt suurendaks ostetavust.
- Loetavus võib minna vastuollu kvaliteediga, kui lugejaskonna võitmise nimel laskutakse kõmuliste teemade pealiskaudse käsitlemiseni. Loetavus võib minna vastuollu efektiivsusega, kui selle suurendamine nõuab liiga suuri investeeringuid ega too kaasa suuremat tulu ja ostetavust (nt tasuta materjalide internetis avaldamise korral).
- Efektiivsus võib minna vastuollu kvaliteediga, kui selle nimel kärbitakse toimetuste koosseisu ja autoritasusid. Efektiivsuse taotlus võib minna vastuollu ka loetavusega, kui kulude kokkuhoid või hinnatõus vähendab tellijate arvu.

Ebaväärtused ehk ohud ajakirjade sisus.

- Skylla: elitaarsus, esoteerilisus, kildkondlikkus, enesega rahulolu, igavus, kontakti kaotamine kultuuri arengutega, kaugenemine lugejast, stagnatsioon.
- Charybdis: odava populaarsuse nimel võistlemine kommertsajakirjandusega, labasus, tühisus, pealiskaudsus, provintslikkus.

VÄÄRTUSED

SA Kultuurileht soovib, et tema tegevust iseloomustaksid omadused, nagu:

Paindlikkus – Haldusüksuse tootmis- ja levitamistegevus reageerib paindlikult uutele tehnoloogilistele ja turunduslikele võimalustele. Kultuuriväljaanded reageerivad paindlikult uutele kultuurinähtustele ja -arengutele.

Järjepidevus – SA Kultuurileht taotleb eesti kultuuriajakirjade traditsiooni katkematust. Kultuuriväljaanded hoiavad alal saavutatud mainet ja traditsioone.

Pädevus – SA Kultuurilehe haldusüksus tunneb efektiivseid haldamis-, tootmis-, turundus- ja

levitamiskiise. Kultuuriväljaannete sisu peegeldab adekvaatselt kultuuriprotsesse Eestis ja maailmas, sisu toimetamistase vastab kõrgeimatele standarditele (sh keelelised standardid, faktikontroll).

Tasakaalustatus – eesti kultuuris olulised ja väärtuslikud loomingu- ja mõttesuunad, põlvkondlikud ja soolised hoiakud leiavad kultuuriväljaannetes tasakaalustatud kajastamist ja väljendamist.

Sõltumatus – kultuuriväljaannete sisu ei sõltu poliitilistest, majanduslikest ja kultuurilistest kildkondadest ja huvigruppidest.

Loovus ja uuenduslikkus – kultuuriväljaanded peegeldavad, väljendavad ja algatavad uusi ja huvitavaid kultuuriilminguid.

Mitmekesisus – SA Kultuurilehe väljaanded katavad erinevaid kultuuri- ja ühiskonnaelu aspekte ning ka ühe ajakirja sees on esindatud mitmed põlvkonnad, lähenemiskiisid ja hoiakud.

PRAEGUNE OLUKORD

Tugevused:

Väljakujunenud toimetuste võrk, autorite andmebaasid, pädevad toimetajad, kaastööliste võrk, tellijate hulk, koostööpartnerid, ajakirjade kõrge maine, tugistruktuur SA Kultuurilehe näol, mitmekesisus. Kultuuriministeeriumi toetus, koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kultuurkapitaliga.

Nõrkused:

Vähene võimekus IT alal, IT-alaste investeeringute vähesus; turunduse ebapiisavus, suutmatus jõuda kõikide võimalike lugejagruppide; väljaannete levis sõltumine monopoolsest partnerist.

Võimalused:

Veebilahenduste, sotsiaalvõrgustike, uudiskirjade ja koostööpartnerite kaasabil uute lugejagruppide jõudmine. Sihtasutuse tegevuse tihe haakumine riiklike prioriteetidega kultuuri-, haridus-, keele- ja regionaalpoliitika vallas. Koostöö avalik-õigusliku ringhäälinguga.

Võimalikud ohud:

Lugemishuvi üldine allakäik ühiskonnas; paberväljaannete marginaliseerumine interneti mõjul; ebapiisavad investeeringud IT lahendustesse kui ka autorite ja toimetuste töötasudesse. Sõltuvus riigi subiidiumidest ja valitsuse vahelduvast poliitikast. Tõrked koostöös sihtasutuse peamiste rahastajatega: kultuuriministeeriumi ja HTM-ga. Soov ajakirjade sisusse ja toimetamispõhimõtetesse väljastpoolt sekkuda.

LÄHIAJA EESMÄRGID

1. Ajakirjad kirjeldavad, tõlgendavad, vahendavad ja hindavad nähtusi ja sündmusi eesti ja maailma kultuuris, hariduses, rahvusvahelistes suhetes, tehes seda operatiivselt ja lugejaid kõites.
2. Uute lugejagruppide leidmine. Võimalikud uued lugejagrupid: vahepeal võõrdunud kunagised lugejad; üliõpilased ja noored (peamine lugejaressurss võrguväljaannetele).
3. Rahvusvaheline koostöö. Ajakirjade sisu tutvustamine Euroopa ja maailma kultuuriajakirjade võrgustikes, tõlkimine välisväljaannetest ja välisväljaannetesse.
4. Kodumaine koostöö. Tihe koostöö akadeemilise sfääriga, õppejõudude leidmine väljaannete autoriteks, pidev kontakt asjaomaste loomeliitude ja loovisikutega.
5. Organisatsiooniline areng. SA Kultuurileht on hästitoimiv organisatsioon. Haldusüksuse puhul tähendab see pigem avalikkuses varjujäämist. Toimetustes valitseb tasakaal uuenemise ja järjepidevuse vahel.

6. Finantstegevus. Tasakaal väljaannete hinnapoliitikas: ajakirjade kaanehinna hoidmine ostjasõbralikuna jälgides, et sihtasutuse üldine finantsseis oleks jätkusuutlik. Hoida väljaannete honorarid tasemel, mis tagab autorite huvi ennast väljaannetes avaldada.

7. Uus veeb. SA Kultuurileht paneb lootusi ajakirjade uute veebilehtede loomisele, mis oleksid paindlikud, ajakirjade eripära arvestavad, aitaksid kaasa ajakirjade sisu tasuta ja tasulisele levikule ning paberajakirjade tellimisele. Tegu on järkjärgulise üleminekuprotsessiga, mille kiirus sõltub riikliku investeeringu suurusel. Üksikajakirjade veebiversioonide kõrval luuakse Kultuurilehe üldveeb, mis ühendab üksikajakirjade materjali ja tõstab esile Kultuurilehe identiteeti.

8. Luua toimetustele stiimulid väljaannete efektiivsemaks tööks. SA Kultuurilehe väljaannete peatoimetajatel on tähtis roll ajakirjade, -lehtede reklaamis, populariseerimises, tutvustamises, tellijate võitmisel, tulude ja kulude tasakaalustamisel.

9. Asutajaootused ja -kohustused. SA Kultuurilehe tulevik sõltub otseselt kultuuriministeeriumi kui asutuse peamise rahastaja tegevusprioriteetidest, sealhulgas ministeeriumi formuleeritavatest asutajaootustest ja -kohustustest. Ootused peaksid arvestama paljude praeguste väljaannete väljakasvamist loomeliitudest. Need ei saa minna vastuollu väljaannete traditsioonide, sõltumatuse ja tulevikunägemusega. Sihtasutuse asutaja peaks tagama materiaalsed võimalused püstitatud ootuste täitmiseks.

EESMÄRKIDE TÄITMISE HINDAMINE

SA Kultuurileht hindab kvartaalselt oma tegevuse majanduslikke ja muid arvulisi põhinäitajaid ning koostöös ajakirjade peatoimetajatega analüüsib tegevuste ja võimaluste ühilduvust sihtasutuse missiooni ja eesmärkidega.

KOOSTÖOPARTNERID

Akadeemia	Tartu Ülikool, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Kirjanike Liit, Eurozine, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Rahvusringhääling (ERR) ja Tartu linn
Hea Laps	Haridus- ja Teadusministeerium, põhikoolid, Eesti Lastekirjanduse Keskus
Keel ja Kirjandus	Eesti Keele Instituut, Emakeele Selts, Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus (UTKK), Eesti Kirjanike Liit, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool
Looming	Eesti Kirjanike liit, Eesti Kirjanduse Selts, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Emakeeleõpetajate Selts, Kirjandusmuuseum, ERR, UTKK
Loomingu Raamatukogu	Eesti Kirjanike Liit, selle tõlkijate sektsioon, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, ERR, välisesindused
Muusika	Eesti Muusikanõukogu, Eesti Interpreetide Liit, kontserdiorganisatsioonid – Eesti Kontsert, ERSO, Tallinna Filharmoonia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Sirp	Loomeliidud, Haridus- ja Teadusministeerium, ERR
Teater.Muusika.Kino	Loomeliidud, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Muusikanõukogu, Tartu Ülikool (nii teatriteaduse osakond kui TÜ Viljandi kultuuriakadeemia), ERR, Eesti Filmi Sihtasutus, filmistuudiod, teatrid (nii riiklikud institutsioonid kui vabakutselised kunstnikud), Eesti Harrastusteatri Liit
Täheke	Raamatukogude lasteosakonnad, koolid, lasteaiad, Eesti Lastekirjanduse Keskus, ERR (raadioteater ja portaali Lastejaam)
Vikerkaar	Eurozine, Eesti Kirjanike Liit, Tallinn Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Kunstiakadeemia, Tallinna Kirjanduskeskus, ERR, välisesindused
Kunst.ee	Eesti Kunstnike Liit, Eesti Kunstiakadeemia, ERR
Värske Rõhk	Tallinn Ülikool, Tartu Ülikool, Tartu linn, Eesti Kirjanike Liit, ERR, gümnaasiumid
Uma Leht	Võru Instituut, Võro Selts VKKF
Müürileht	Tartu Kunstimuuseum, plaadipood Biit, kirjandusfestival Prima Vista, Tartu turg, Eesti Filmi Sihtasutus, Eesti Kunstiakadeemia, Tartu Ülikooli Rahvusvaheliste Suhete Ring, erinevad kodanikeühendused, eraettevõtted ning kultuurfestivalid ja -organisatsioonid
Õpetajate Leht	Haridus- ja Teadusministeerium, haridusasutused ja haridustöötajate kutseühingud
SA Kultuurileht	Kultuuriministeerium, trükikojad, levitajad, sponsorid, ERR, IT firmad, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Post, Express Post, Lehepunkt,